

*Н. В. Міокова,
аспірант кафедри економічної політики,
Національна академія державного управління при Президенті України*

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СПІВРОБІТНИЦТВА З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

У статті розглянуто перспективи державної політики партнерства України з міжнародними фінансовими організаціями у сфері впровадження інвестиційних проектів. Аналізуються основні аспекти підвищення ефективності державної політики співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями.

In the article considered future trends of public policy of collaboration of Ukraine with the International Finance Organization in the field of introduction of investment projects. The basic aspects of increase of efficiency of public policy of collaboration with the International Finance Organization are analysed.

ВСТУП

За останні 20 років система державного управління у сфері співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями в Україні неодноразово підлягала зміні. Так, згідно із Розпорядженням Президента України "Про заходи щодо координації роботи органів державної виконавчої влади з міжнародними фінансовими організаціями у питаннях економічного співробітництва" від 7 лютого 1995 р. на базі Агентства міжнародного співробітництва та інвестицій було створено Агентство координації міжнародної технічної допомоги, положення про яке було затверджено Указом Президента України від 26 червня 1995 р. № 488.

Указом Президента України від 2 липня 1996 р. № 493 утворено Національне агентство України з реконструкції та розвитку (положення про нього затверджено Указом Президента України від 30 серпня 1996 р. № 771), перейменоване згодом на Національне агентство України з питань розвитку та європейської інтеграції (Указ Президента України від 10 серпня 1998 р. № 866). Положення про нього в новій редакції затверджено Указом Президента України від 23 квітня 1998 р. № 357. Функції та повноваження цього агентства у сфері регулювання іноземних інвестицій було передано Міністерству економіки України (нині — Міністерство економічного розвитку і торгівлі України), що стало правонаступником Національного агентства, яке було ліквідовано Указом Президента України від 23 жовтня 2000 р. № 1159.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретичні та методичні аспекти розвитку співробітництва з ЄБРР розглядаються в працях Ю. Ковбасюка, В. Колосової, В. Єременка, О. Пивоварського, В. Хоршковського та інших.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті — розглянути механізми державної політики співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями та проаналізувати перспективи розвитку партнерства з міжнародними фінансовими організаціями.

РЕЗУЛЬТАТИ

В умовах необхідності відновлення економічного зростання співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями спрямовується на залучення додаткових фінансових ресурсів для реформування національної економіки, реалізацію пріоритетних системних та інвестиційних проектів. У сучасній системі міжнародних відносин ресурси МФО, за умови їх ефективного використання, є важливим джерелом ресурсного забезпечення реалізації пріоритетних проектів та завдань соціального та економічного розвитку, інструментом інституційних перетворень та міжнародної інтеграції.

Україна взаємодіє з такими міжнародними фінансовими організаціями: МВФ, група Світового банку (МБРР, МФК, МАР, БАГІ, МЦУІС) та ЄБРР, ЄІБ.

Особливості взаємодії України з системою МФО можна представити, так: по-перше, надання МФО ресурсів для фінансування макроекономічних програм у сфері інституціональних та структурних перетворень. При цьому слід сказати, що МВФ, Світовий банк, ЄБРР, ЄІБ координують свої дії для максимізації впливу на країну-об'єкт. Так, надання кредитних ресурсів у рамках механізму системних перетворень було можливим після виконання вимог МВФ щодо реалізації програми лібералізації економіки, проведенням заходів стосовно приватизації державної власності тощо. Водночас, такі ж самі вимоги були з боку Світового банку в рамках програми розвитку співробітництва з Україною. Так, однією з вимог розвитку кредитного співробітництва зі Світовим банком і ЄБРР є активізація взаємовідносин країни з МВФ. По-друге, об'єднання фінансово-технічних ресурсів та координація діяльності МФО. Наприклад, ЄІБ надає кредити Україні тільки за умови використання інших джерел фінансування, зокрема фінансування 50 % загальної вартості ЄІБ і 50 % вартості проекту фінансування ЄБРР.

Слід зазначити, що інституціонально-правова система взаємодії України з МВФ, Світовим банком, ЄБРР, ЄІБ має недосконалий механізм міжвідомчої координації на всіх етапах розробки та реалізації спільних з МФО проектів та програм. Слід розділити систему взаємодії України з МФО на зовнішні та внутрішні елементи.

Так, зовнішніми елементами системи є, по-перше, представництва міжнародних фінансових організацій в країні, які виконують взаємодію з Урядом України, здійснюють інформаційний зв'язок між штаб-квартирою МФО та органами влади в Україні. Так, з метою врегулювання на законодавчому рівні питання діяльності постійного представництва ЄБРР в Україні, в рамках діяльності банку в Україні 4 червня 2008 р. Законом України № 319 було ратифіковано Договір між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку в Україні. 15 червня 2010 р. відбулось підписання Договору між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність постійного представництва ЄІБ в Україні, який було ратифіковано Верховною Радою України 4 листопада 2010 р. (№ 2673-VI від 04.11.2010 р.).

По-друге, до зовнішніх елементів системи мають бути віднесені представники Уряду України в МФО відповідно до Указу Президента України від 19.12.2005 № 1809/2005 "Про забезпечення представництва України в радах керуючих Міжнародного валютного фонду та Світового банку" керуючим від України — членом Ради керуючих Міжнародного валютного фонду є Голова Національного банку України, заступником керуючого від України — членом Ради керуючих Міжнародного валютного фонду є Міністр фінансів України, керуючим від України — членом Ради керуючих Світового банку призначено Віце-прем'єр-міністра України, до функціональних повноважень якого належить організація роботи щодо співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, а заступником керуючого від України — членом Ради керуючих Світового банку — Міністр економічного розвитку та торгівлі України.

До внутрішніх елементів системи взаємодії з МФО відносяться згідно постанови Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1027, якою затверджено перелік центральних органів виконавчої влади, відповідальних за виконання зобов'язань, що впливають з членства України в міжнародних фінансових організаціях. Зокрема, за співробітництво з Європейським інвестиційним банком, Світовим банком, Міжнародним валютним фондом та Європейським банком реконструкції та розвитку відповідають Міністерство економічного розвитку та торгівлі України та Міністерство фінансів України. При

цьому Міністерство економічного розвитку та торгівлі є координатором співробітництва України з МФО. Практична реалізація проектів, що фінансуються МФО, проводиться міністерствами та відомствами України, що відповідають за розвиток тих чи інших галузей економіки країни.

Таким чином, варто розглянути нормативні акти, які регламентують членство України в міжнародних фінансових організаціях. Україна стала членом МВФ 3 червня 1992 р. (відповідно до Закону України від 03.06.92 р. № 2402-XII "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій". Також відповідно до Закону України від 14.09.1992 р. № 379/92 "Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку" Україна приєдналась до ЄБРР. 14 червня 2005 р. в Люксембурзі укладено Рамкову угоду між Україною та Європейським інвестиційним банком, положеннями якої передбачено, що банк може відповідно до Угоди здійснювати на території країни діяльність, передбачену Статутом банку, в тому числі позичання коштів згідно із законодавством України, використовуючи всі дозволені ним інструменти, а також володіння, використання та розпорядження такими коштами та ведення рахунків у будь-якій валюті.

Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство юстиції України, Національний банк України у межах компетенції беруть участь у підготовці, опрацюванні та погодженні міжнародних договорів щодо реалізації системних та інвестиційних проектів МФО в Україні, зокрема в рамках "Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями", який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 р. № 1027 (Порядок), Закону України "Про міжнародні договори", Віденської конвенції про право міжнародних договорів, затвердженої Постановою Ради Міністрів УРСР від 26.03.1986 р. № 102.

Міністерство фінансів України (управління співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями у складі департаменту державного боргу та співробітництва з міжнародними організаціями) забезпечує координацію співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, бере участь у підготовці та реалізації угод з МФО із впровадження в Україні спільних з цими організаціями проектів та програм.

Отже, Міністерство фінансів проводить державну політику співробітництва з МФО по таких важливих напрямках: 1) здійснює аналіз можливих напрямів використання допомоги (кредитних коштів, консультаційної допомоги), яка надається МВФ країнам-членам; 2) бере участь у роботі з підготовки (перегляду) програм МВФ, які запроваджені або плануються до запровадження в Україні, у здійсненні моніторингу та контролю за їх реалізацією; 3) забезпечує отримання коштів від МВФ з метою проведення фінансових операцій за програмами МВФ; 4) забезпечує підготовку матеріалів та бере участь у проведенні переговорів, нарад, зборів та інших заходів з питань співробітництва України з МВФ та іншими міжнародними організаціями та їх місіями; 5) аналізує пропозиції МФО та центральних органів виконавчої влади щодо ініціювання інвестиційних проектів МФО; 6) здійснює заходи щодо підготовки та реалізації спільних із МФО системних, інвестиційних та інституційних проектів, а також проектів, відповідальним виконавцем яких визначено міністерство; 7) здійснює моніторинг реалізації проектів, аналіз виконання учасниками проектів умов договорів (контрактів) та укладання відповідних актів

приймання виконаних ними робіт, надання послуг, поставлених товарів.

Міністерство економічного розвитку та торгівлі (департамент співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями та координації міжнародної технічної допомоги) як координатор з ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, які підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, забезпечує моніторинг проектів МФО шляхом оцінки стану підготовки і реалізації проектів, виявлення відхилень від запланованих заходів та визначення їх впливу на виконання зобов'язань, взятих за договорами України з МФО, аналізує та узагальнює отримані результати моніторингу та, у разі потреби, готує пропозиції щодо вирішення проблемних питань.

Слід сказати, що головною метою діяльності департаменту є розроблення пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, з державами-донорами та міжнародними організаціями з питань залучення міжнародної технічної допомоги та реалізації проектів економічного і соціального розвитку, які підтримуються МФО.

Міністерство економічного розвитку та торгівлі відповідно до наказу Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції від 29.12.2004 р. "Про підвищення ефективності залучення та використання коштів міжнародних фінансових організацій" проводить експертизу пропозицій, що подаються на розгляд уряду для прийняття рішення про доцільність підготовки проектів, які пропонуються реалізувати на умовах співфінансування спільно з міжнародними фінансовими організаціями.

До того ж вперше системний підхід української сторони до політики розвитку співробітництва з МФО було підтримано представниками МФО в Україні під час Круглого столу представників МФО та центральних органів виконавчої влади "Новий етап співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями, перспективи та шляхи підвищення ефективності співробітництва", який відбувся 14.02.2006 р. в Мінекономрозвитку. За результатами круглого столу Кабінетом Міністрів України було схвалено постанову від 20.06.2006 р. № 844 "Про затвердження Стратегії співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2006 — 2008 р."

Такий підхід узгоджується з основними принципами Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги, до якої Україна приєдналася згідно з Указом Президента України від 19 квітня 2007 р. № 325 і яка засвідчила згоду держав-донорів та міжнародних фінансових організацій об'єднати зусилля для підвищення ефективності допомоги, спрямованої на розвиток держав-партнерів.

Особливу увагу, на наш погляд, слід повернути до загальних механізмів контролю залучення та використання кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій. Відповідно до Порядку, Мінекономрозвитку надає Кабінету Міністрів України шоквартальні звіти про виконання плану співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями та, починаючи з 2008 р. Звіти про стан ініціювання, підготовки та реалізації інвестиційних проектів, а також з 2011 р. шокварталу надає інформацію щодо співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями до Адміністрації Президента України.

Кабінет Міністрів України відповідно до розпорядження, починаючи з 2008 р., створює Міжвідомчі робочі групи (МРГ) для кожного інвестиційного проекту, які виконують функції консультативно-дорадчого органу при Кабінеті Міністрів України, з метою сприяння підготовки та реалізації інвестиційних проектів МФО. Як правило, у склад МРГ входять пред-

ставники органів виконавчої влади та члени груп управління проектами. Міністерство фінансів України відповідно до Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями" від 26.11.2008 р. № 1027, здійснює контроль за цільовим використанням коштів у рамках проектів МФО та розглядає і погоджує платіжні документи.

На Рахункову палату України покладено виконання контрольних функцій за використанням кредитних ресурсів, зокрема за законністю договорів, раціональним та ефективним використанням кредитів і позик, які отримує Україна від міжнародних фінансових організацій. Значну увагу в цій сфері Рахункова палата приділяє аналізу і контролю за використанням позик, що надаються Світовим банком для підтримки проектів розвитку, досягненням результатів, намічених цілей, питанням обслуговування, погашення позик за рахунок державного бюджету.

Але, як показує багаторічний досвід співпраці з МФО, міжнародні фінансові організації використовують більш ефективні механізми контролю та моніторингу інвестиційних проектів, завдяки яким МФО завжди отримують оперативну та якісну інформацію від впроваджувальних установ щодо стану виконання інвестиційних проектів. При цьому Світовий банк неодноразово наголошував на тому, що Україна дуже серйозно страждає від надзвичайно складних проблем державного управління, зокрема корупційних та неефективних державних механізмів координації та прийняття рішень стосовно реалізації проектів міжнародних фінансових організацій.

Таким чином аналіз інституційно-правових механізмів взаємодії України з МФО показує, що існують певні недоліки організаційно-правового та інституційного характеру, які не дозволяють українській стороні повною мірою використовувати можливості співробітництва з МФО, а саме: 1) відсутність практики активного ініціювання проектів з боку української сторони; 2) відсутність у влади готовності до впровадження проектів та слабка інституційна спроможність впроваджувальних установ; 3) дублювання Мінекономрозвитку основних функцій Мінфіну у питаннях ініціювання, підготовки та впровадження проектів; 4) відсутність у органів державної влади дієвого механізму контролю досягнення показників результативності інвестиційних проектів; 5) неефективне планування роботи міжвідомчих робочих груп; 6) відсутність практики застосування професійних систем управління проектами та підготовленого персоналу, що в умовах впровадження великих проектів призводить до постійних ускладнень в ході закупівель товарів та послуг, зривів графіків реалізації проектів; 7) відсутність автоматизованої бази даних стосовно інвестиційних проектів; 8) недосконалість наявних механізмів формування груп управління проектами (ГУП), відсутність встановленої законодавством відповідальності за невиконання зобов'язань з боку ГУП; 9) низький кваліфікаційний рівень відповідальних посадових осіб, значна плінність кадрів, відсутність правонаступництва; 10) неякісне планування запозичень від МФО у структурі держбюджету на відповідний рік.

Все сказане дає змогу зробити висновок, що політику співробітництва з МФО формують різноманітні державні інститути. Внаслідок цього, на наш погляд, серед невіршених проблем системного характеру для всіх спільних з МФО проектів залишаються такі, як невідповідність сучасним вимогам рівня професіоналізму осіб, що відповідають за підготовку і реалізацію проектів, бездіяльність Мінекономрозвитку як координатора співробітництва з МФО, відсутність інституційної пам'яті по проектах при зміні відповідальних співробітників органів виконавчої влади, низький

рівень інституціональних можливостей учасників проєктів у питаннях ініціювання, підготовки, реалізації та моніторингу проєктів, відсутність взаємодії між гілками влади з питань залучення та використання позик МФО.

У зв'язку з цим у рамках комплексної програми залучення в країну інвестицій доцільна модифікація інституціональної організації органів державного управління і створення при Адміністрації Президента України (АПУ) Державного агентства із взаємодії з МФО й іноземними інвесторами (Агентство), наділивши його функціями з координації співпраці різних національних міністерств з міжнародними інститутами. Підлеглість АПУ є об'єктивною необхідністю, викликану особливостями діяльності цієї регулюючої установи, якій, по-перше, в силу характеру своєї функціональної спрямованості належить брати участь у виробленні загальних стратегічних рішень, що впливають на інвестиційний клімат в країні і що визначають характер інвестиційної політики держави; по-друге, необхідно мати законодавчу ініціативу для інтенсифікації і прискорення ухвалення макроекономічних рішень.

Організаційну структуру Агентства слід формувати, виходячи з цільових завдань цієї установи, виділивши 7 основних підрозділів/департаментів (юридичний департамент, департамент інвестиційної політики, фінансовий департамент, департамент з питань міжнародного співробітництва, департамент попереднього техніко-економічного обґрунтування, департамент управління інвестиційними проєктами, департамент координації технічної допомоги).

З метою оцінки діяльності Агентства, його слід поетапно наділяти обов'язками і повноваженнями, необхідними для координації і ефективної побудови взаємовигідної співпраці з МФО і іншими кредитними інститутами. При цьому етапність у визначенні пріоритетних функціональних цілей державного органу управління потрібна для максимізації ефективності використання задіяних ресурсів і досягнення поставленого Президентом України завдання залучення іноземних інвестицій в Україну, а також для зниження витрат на реалізацію інвестиційних проєктів і програм.

Автору видаються доцільними наступні етапи діяльності Агентства:

I етап (2013—2014 рр.) — взаємодія України з МФО, в період якого сферою діяльності Агентства є вдосконалення державної системи управління іноземними інвестиціями і взаємодії з МФО, а також закріплення за Агентством імплементаційних функцій із здійснення інвестиційних проєктів;

II етап (2015—2016 рр.) — розширення взаємодіючих організацій до рівня національних фінансових інститутів, що припускає активізацію взаємовідносин з національними агентствами розвитку і експортно-імпортними банками країн-донорів;

III етап (2017—2018 рр.) — залучення в економіку України приватних іноземних інвестицій, на якому пропонується переорієнтувати діяльність Агентства на тісну взаємодію з ринком приватного капіталу.

Найважливішим і визначальним етапом, на наш погляд, є перший, який спрямований на вдосконалення системи взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями. Це пояснюється особливостями характеру функціональних завдань МФО, пов'язаних із забезпеченням довгострокового фінансування перспективних проєктів на вигідних банківських умовах. При взаємовигідній співпраці з МФО слід виходити з передумов взаємодії з МФО як з комплексною системою взаємозв'язаних організацій, які згідно теорії порівняльних переваг мають як свої особливості, так і загальні правила взаємовідносин з країнами-позичальниками.

В якості першочергового завдання слід розглядати розвиток партнерських стосунків з організацією-лідером в питаннях визначення стану економічного розвитку і кредитоспроможності держави Міжнародним валютним фондом, оскільки саме відповідність економіки країни вимогам Фонду є однією з ключових умов для розширення співпраці з іншими МФО.

Таким чином, уряду в ході переговорного процесу з МФО і МВФ слід виходити з двох визначальних аспектів: по-перше, залучення фінансових ресурсів головним чином на здійснення пріоритетних національних програм в тих областях і галузях економіки, які можуть стати локомотивами довгострокового стійкого зростання і підвищення добробуту населення; по-друге, дотримуватися власної стратегії макроекономічного розвитку, вираженої в концепції соціально орієнтованої ринкової економіки, яка має бути зосереджена на побудові національної економічної системи. При цьому держава підтримує конкурентоздатні підприємства, які можуть в перспективі стати точками зростання, а також не приймає проведення реформування економіки за рахунок зниження соціальних виплат і доходів населення, викликаних відмовою від державних дотацій виробництву.

Ключовим аспектом діяльності Агентства є створення комплексної організаційної системи по роботі з інвестиційними проєктами, яка повинна включати усі складові, починаючи з акумуляції проєктних пропозицій національних підприємств будь-якої форми власності, зацікавлених в залученні іноземних інвестицій, з подальшою їх обробкою, експертизою спроможності, підготовкою та моніторингом реалізації проєктів. Одним з методів підвищення результативності проєктів, що реалізуються за участю МФО, має стати передача функцій по імплементації проєктів від груп управління проєктами (ГУП) до Агентства за наявності належної інституціональної бази у Агентства, підготовлених фахівців і устаткування.

Аналіз проєктів, реалізованих в Україні, показав, що при здійсненні інвестиційних проєктів міжнародних фінансових організацій неефективно витрачалися позикові кошти, внаслідок того, що при здійсненні кожного нового проєкту значні фінансові ресурси спрямовувалися на підготовку співробітників ГУП зокрема, їх навчання, мовний тренінг, купівлю устаткування, автотранспорту, меблів і ремонт приміщень. Важливо відмітити, що неефективне витрачання позикових ресурсів підкріплюється багаторазовим повторенням такого механізму організації департаментів. Після закінчення кожного інвестиційного проєкту придбане устаткування передається зацікавленим установам безоплатно. При цьому держава витрачає значні бюджетні і кредитні ресурси на його закупівлю при кожному наступному інвестиційному проєкті. Водночас оплата праці залучених спеціалістів ГУП здійснюється за рахунок кредитних коштів проєкту та не залежить від його результативності та терміну реалізації. У зв'язку з цим ГУП зацікавлені у продовженні терміну реалізації проєкту для отримання відповідної фінансової винагороди на тривалій час.

Таким чином, бездіяльність ГУП негативно впливає на міжнародний імідж України та створює додаткове навантаження на державний бюджет, за рахунок якого сплачується комісія за резервування кредитних коштів незалежно від їх фактичного використання. Слід зазначити, що тільки за останні три роки по 13 інвестиційним проєктам сплачено 66 млн грн. із державного бюджету за резервування кредитних ресурсів, які фактично не використовувались. Зокрема, 29 млн грн. сплачено за резервування коштів

на фінансування Проекту будівництва високовольтної повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС — Київська.

Водночас Агентство з отриманням заданих функцій зможе ефективно взаємодіяти з МФО і іншими донорами у сфері акумуляції і розподілу технічної допомоги. Так, Агентство може розробити напрями розвитку Національної програми технічного сприяння, визначити пріоритети для технічної допомоги, брати участь у розробці нормативних актів відносно залучення технічної допомоги. Найважливішим аспектом діяльності Агентства повинна стати координація стратегічної діяльності міністерств, державних комітетів і інших центральних органів виконавчої влади для розвитку державної політики в рамках залучення технічної допомоги. Найважливіша увага у рамках діяльності Агентства має бути приділена координації технічної допомоги ЄС у рамках програми ТАСИС внаслідок того, що вона пов'язана з програмами МВФ, Світового банку, ЄБРР, Програмою розвитку ООН, Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЭСР).

Другий етап діяльності Агентства (2015—2016 рр.) характеризується зниженням масштабів кредитної участі міжнародних інститутів на користь розширення стосунків з державними фінансовими установами (Державний експортно-імпорتنний банк України), які в силу особливостей функціонування мають значні фінансові ресурси, що у більшості випадків надаються під невисоку процентну ставку на рівні собівартості засобів і не пов'язані урядовими гарантіями. З цієї причини вони є вигіднішим видом іноземного кредитування по відношенню до МФО. Крім того, державні фінансові установи тісно взаємодіють як з МФО, так і з приватними інвесторами, притягаючи їх на правах співфінансування, грантової і технічної підтримки до реалізації інвестиційних проектів в прибуткових галузях економіки. У зв'язку з цим зростає роль Агентства, яке від імені країни партнера, на підставі досвіду взаємодії з МФО може забезпечити ефективність взаємовідносин на кожній стадії розгляду і реалізації інвестиційних проектів.

Виконання представленої комплексної програми поетапного розширення взаємодії з різними суб'єктами світової фінансової системи дозволить Україні за допомогою спеціалізованої авторитетної державної установи регулювати і координувати надходження іноземних інвестицій до країни з поступовим пом'якшенням кредитних умов і зниженням потенційних ризиків для інвесторів. Досягнення поставлених цілей перших двох етапів співпраці дозволить до 2017 р. без масштабних соціальних і економічних витрат залучити в країну значні приватні іноземні інвестиції та відмовитися від кредитних ресурсів МФО. На цьому етапі Агентство зможе поступово перейти на зниження бюджетної складової в його фінансуванні, ввести платність послуг, що надаються, для підвищення ефективності функціонування установи.

ВИСНОВКИ

Аналіз кредитної політики МФО і їх економічних програм дає змогу стверджувати, що країна втрачає необхідність користуватися їх послугами тільки тоді, коли спостерігається стійке економічне зростання. Тому велике значення має необхідність жорсткої орієнтації національних економічних програм на економічне зростання як центральної ланки програм.

Таким чином, основною метою спільних з МФО програм є створення умов для сталого економічного зростання за рахунок санації системи державних фінансів. Усе це має сприяти:

1) Вивільненню внутрішніх фінансових ресурсів для інвестування в реальну економіку, щоб уникнути їх поглинання бюджетним дефіцитом, який виник внаслідок низької ефективності економічної системи країни;

2) Створенню сприятливих умов для припливу прямих інвестицій, тобто не короткострокових спекулятивних, а довгострокових стратегічних інвесторів, що, зрештою, має привести до сталого економічного зростання.

Зокрема, ми пропонуємо запровадити ефективну оцінку інвестиційних проектів на основі попередніх техніко-економічних обґрунтувань.

Слід сказати, що доцільно створити Міжвідомчу комісію у справах ПТЕО (Комісія), яка має ухвалювати рішення щодо доцільності відбору інвестиційних проектів для підготовки за результатами дослідження висновків, зроблених департаментом попереднього техніко-економічного обґрунтування у складі Агентства. Комісія має включати не менше 15 членів, у тому числі директора Державного агентства із взаємодії з МФО і іноземними інвесторами (Голова комісії), представників Кабінету Міністрів України, члена Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, депутатів ВРУ, представників Центральних органів виконавчої влади, зокрема представника Міністерства фінансів України, представника Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та наукових співробітників у сфері інвестиційного розвитку.

Так, департаментом попереднього техніко-економічного обґрунтування у складі Агентства для проведення аналізу мають бути залучені експерти з розвитку секторів економіки, експерти міжнародних фінансових організацій та науковці, які досліджують питання державної економічної політики у сфері інвестиційного розвитку. При цьому тривалість виконання ПТЕО — 3—4 місяця з часу початку роботи над цими дослідженнями.

Автором запропоновано визначення нового терміну "попереднє техніко-економічне обґрунтування". Попереднє техніко-економічне обґрунтування — це стисла оцінка інвестиційного проекту, на основі якої ухвалюється рішення про доцільність впровадження проекту. Отже, термін "попереднє техніко-економічне обґрунтування" має два значення: не остаточне, таке, що передує (деталізованому) техніко-економічному обґрунтуванню, яке здійснюється відповідно до Порядку ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1027.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 року № 1027 "Про порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями". Електронний ресурс. — Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://www.worldbank.org>
3. Довідка щодо проектного портфеля МФО в Україні: [Електронний ресурс]: <http://www.me.gov.ua>
4. Колосова В. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями // Фінанси України. — 2008. — С. 22—24, 36—45, 53—61, 65—79.
5. Ковбасюк Ю. Фінансові установи європейських інституцій в трансформації економік країн Центрально-Східної Європи / Ю. Ковбасюк // Вісн. УАДУ. — 2001. — № 4. — С. 106—110.

Стаття надійшла до редакції 14.08.2012 р.